

ZADANIA Z PODSTAW TERMODYNAMIKI

LISTA NR 2

PODSTAWOWE PRAWA I WZORY

- 1) Bilans energii (dla układu zamkniętego)

$$E_d - E_w = \Delta E_{uk} \quad (1)$$

gdzie

E_d energia doprowadzona do układu, J

E_w energia wyprowadzona z układu, J

ΔE_{uk} zmiana energii układu, J

W stanie ustalonym $\Delta E_{uk} = 0 \Rightarrow E_d = E_w$.

- 2) Bilans strumieni energii (dla układu otwartego)

$$\dot{E}_d d\tau - \dot{E}_w d\tau = \Delta E_{uk} \quad (2)$$

gdzie

$\dot{E}_d$ strumień energii doprowadzonej do układu, W

$\dot{E}_w$ strumień energii wyprowadzonej z układu, W

$d\tau$ elementarny czas trwania procesu, s

W stanie ustalonym $\Delta E_{uk} = 0 \Rightarrow \dot{E}_d = \dot{E}_w$.

- 3) Zależność pomiędzy c_p , c_v i R

$$c_p - c_v = R \quad (3)$$

$$Mc_p - Mc_v = (MR) \quad (4)$$

- 4) Wykładnik adiabaty κ

$$\kappa = \frac{c_p}{c_v} = \frac{Mc_p}{Mc_v} \quad (5)$$

- 5) Przydatne wzory na c_p i c_v

$$c_p = \frac{\kappa}{\kappa - 1} R, \quad Mc_p = \frac{\kappa}{\kappa - 1} (MR) \quad (6)$$

$$c_v = \frac{1}{\kappa - 1} R, \quad Mc_v = \frac{1}{\kappa - 1} (MR) \quad (7)$$

- 6) Średnie ciepło właściwe $c \Big|_{T_1}^{T_2}$ dla przedziału temperatur $T_1 \div T_2$

$$c \Big|_{T_1}^{T_2} = \frac{c \Big|_{T_0}^{T_2} (T_2 - T_0) - c \Big|_{T_0}^{T_1} (T_1 - T_0)}{T_2 - T_1} \quad (8)$$

gdzie

T_0 temperatura graniczna, K (zwykle $T_0 = 0$ K). Dla gazu doskonałego jest $c \Big|_{T_1}^{T_2} = c = const$

- 7) Energia wewnętrzna właściwa u gazu doskonałego lub półdoskonałego

$$u = c_v \Big|_0^T T + u_0 \quad (9)$$

gdzie

u_0 energia wewnętrzna odniesienia, J/kg. Zwykle dla $T_0 = 0 \text{ K}$, $u_0 = 0 \text{ J/kg}$.

8) Energia wewnętrzna właściwa u mieszaniny

$$u = \sum_i g_i u_i = T \left(g_1 c_{v1} \Big|_0^T + g_2 c_{v2} \Big|_0^T + \dots \right) \quad (10)$$

9) Pojemność cieplna c_v mieszaniny

$$c_v = g_1 c_{v1} \Big|_0^T + g_2 c_{v2} \Big|_0^T + \dots = \sum_i g_i c_{vi} \Big|_0^T \quad (11)$$

10) Pojemność cieplna c_p mieszaniny

$$c_p = g_1 c_{p1} \Big|_0^T + g_2 c_{p2} \Big|_0^T + \dots = \sum_i g_i c_{pi} \Big|_0^T \quad (12)$$

11) Entalpia właściwa i gazu doskonałego lub półdoskonałego

$$i = c_p \Big|_0^T T + i_0 \quad (13)$$

gdzie

i_0 entalpia odniesienia, J/kg. Zwykle dla $T_0 = 0 \text{ K}$ lub $t_0 = 0^\circ\text{C}$, $i_0 = 0 \text{ J/kg}$.

12) Entalpia właściwa i mieszaniny

$$i = \sum_i g_i i_i = T \left(g_1 c_{p1} \Big|_0^T + g_2 c_{p2} \Big|_0^T + \dots \right) \quad (14)$$

13) Molowa pojemność cieplna mieszaniny Mc_i

$$(Mc_i) \Big|_0^T = z_1 (Mc)_1 \Big|_0^T + z_2 (Mc)_2 \Big|_0^T + \dots = \sum_i z_i (Mc)_i \Big|_0^T \quad (15)$$

gdzie za i wstawiamy „p” lub „v”.

14) Wykładnik adiabaty mieszaniny

$$\frac{1}{\kappa - 1} = \sum_i \frac{z_i}{\kappa_i - 1} \quad (16)$$

ZADANIA

1. Mieszanina helu, azotu i metanu ma następujący skład: $g_{\text{He}} = 0,06$, $g_{\text{N}_2} = 0,46$, $g_{\text{CH}_4} = 0,48$. Określić entalpię właściwą i energię wewnętrzną właściwą mieszaniny dla $T = 800 \text{ K}$. Przyjąć, że dla $T = 273,15 \text{ K}$ $u = 0$. Gazy traktować jak doskonałe. **Odp: $u_m = 672,37 \text{ kJ/kg}$, $i_m = 1081,1 \text{ kJ/kg}$.**

2. Do zaizolowanego grzejnika elektrycznego o mocy $N = 10 \text{ kW}$ dopływa $\dot{n} = 10 \text{ kmol/h}$ roztworu gazowego zawierającego tlenek węgla CO oraz hel He (gazy doskonałe). W grzejniku temperatura gazu wzrasta izobarycznie od $T_1 = 300 \text{ K}$ do $T_2 = 450 \text{ K}$. Obliczyć dla rozpatrywanego roztworu stosunek ciepła właściwego $\kappa = c_p/c_v$. **Odp: $\kappa = 1,53$.**

3. W komorze o objętości $V = 25 \text{ m}^3$ znajduje się trójatomowy gaz doskonały, którego ciśnienie wynosi $p = 0,21 \text{ MPa}$. Na ścianach komory umieszczono 4 grzałki o mocy 1200 W każda. Po jakim czasie od chwili włączenia grzałek temperatura gazu wzrośnie trzykrotnie? Straty ciepła do otoczenia wynoszą 10% ciepła dostarczonego przez grzałki. **Odp: $\tau = 7299 \text{ s}$.**

4. W zbiorniku o stałej objętości znajduje się $n = 10 \text{ kmol}$ roztworu zawierającego metan CH_4 oraz hel He (gazy doskonałe). Parametry początkowe roztworu wynoszą $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$, $T_1 = 300 \text{ K}$. Wskutek pochłonięcia ciepła $Q_{c1-2} = 60 \text{ MJ}$ ciśnienie roztworu wzrosło do $p_2 = 0,2 \text{ MPa}$. Obliczyć udziały molowe składników roztworu gazowego. **Odp: $z_{\text{CH}_4} = 0,604$, $z_{\text{He}} = 0,396$.**

5. W zbiorniku o objętości $V = 10 \text{ m}^3$ znajduje się azot o parametrach $p_1 = 0,1 \text{ MPa}$, $T_1 = 300 \text{ K}$. Grzejnik elektryczny o mocy $N_{el} = 8 \text{ kW}$ zainstalowany wewnątrz zbiornika powoduje ogrzanie gazu do temperatury $T_2 = 800 \text{ K}$. Do ścian zbiornika wnika 15% ciepła dostarczonego przez grzejnik. Akumulację energii w grzejniku można pominąć. Obliczyć ilość ciepła pobranego przez azot oraz czas jego ogrzewania traktując azot jak: a) gaz doskonały, b) gaz półdoskonały. **Odp: a) $Q_{1-2} = 4,16 \text{ MJ}$, $\tau = 613 \text{ s}$. b) $Q'_{1-2} = 4,35 \text{ MJ}$, $\tau' = 639 \text{ s}$.**

6. Roztwór gazów doskonałych o stosunku ciepła właściwego $\kappa = 1,5$ podlega w układzie zamkniętym przemianie bez tarcia opisanej prostoliniową zależnością $p(V)$. Parametry gazu wynoszą: $p_1 = 0,5 \text{ MPa}$, $V_1 = 0,1 \text{ m}^3$, $p_2 = 0,2 \text{ MPa}$, $V_2 = 0,5 \text{ m}^3$. Obliczyć ilość ciepła doprowadzonego do gazu oraz pracę bezwzględną wykonaną przez gaz. **Odp: $Q_{1-2} = 240 \text{ kJ}$, $L_{1-2} = 140 \text{ kJ}$.**

7. W cylindrze o średnicy $D = 250 \text{ mm}$ znajduje się jednoatomowy gaz doskonały. Cylinder zamknięto ruchomym tłokiem, który łącznie z umieszczonym na nim ciężarem ma masę $m = 145 \text{ kg}$. Na początku tłok znajduje się na wysokości $H_1 = 0,3 \text{ m}$. Jak długo należy podgrzewać gaz grzałką elektryczną o mocy $N = 100 \text{ W}$, by temperatura gazu wzrosła czterokrotnie? Ciśnienie otoczenia $p_{ot} = 0,101 \text{ MPa}$. Przyjmując, że ciepło dostarczone przez grzałkę w całości zostanie zużyte na wykonanie pracy i zmianę energii wewnętrznej gazu. **Odp: $\tau = 143 \text{ s}$.**

8. W doskonale zaizolowanym zbiorniku o objętości V znajduje się gaz doskonały, którego ciepło właściwe wynosi $c_p = 1000 \text{ J/kg K}$, zaś indywidualna stała gazowa ma wartość $R = 260 \text{ J/kg K}$. Parametry początkowe gazu w zbiorniku wynoszą $p_1 = 0,3 \text{ MPa}$, $T_1 = 323 \text{ K}$. Do zbiornika doprowadzono taki sam gaz zwiększając jego ilość dwukrotnie. Gaz ładowany do zbiornika miał temperaturę $T_d = 373 \text{ K}$. Obliczyć ciśnienie końcowe gazu w zbiorniku p_2 . **Odp: $p_2 = 0,768 \text{ MPa}$.**

9. W zbiorniku znajduje się tlen o temperaturze $T_1 = 298 \text{ K}$ przy nadciśnieniu $p_n = 250 \text{ kPa}$. Do zbiornika doprowadzono dodatkowo $m_d = 15 \text{ kg}$ helu He o temperaturze $T_d = 291 \text{ K}$, w wyniku czego parametry gazu w zbiorniku zmieniły się na $p_2 = 1,8 \text{ MPa}$, $T_2 = 305 \text{ K}$. Ciśnienie otoczenia wynosi $p_{ot} = 106 \text{ kPa}$. Traktując gazy jak doskonałe obliczyć: a) objętość zbiornika V , b) masę tlenu m_1 w zbiorniku w stanie początkowym, c) ciepło Q_w wyprowadzone do otoczenia podczas ładowania zbiornika. **Odp: a) $V = 6,63 \text{ m}^3$, b) $m_1 = 30,5 \text{ kg}$, c) $Q_w = 8,27 \text{ MJ}$.**

10. Do izobarycznego mieszalnika dopływają rurociągami dwa gazy. Pierwszym rurociągiem płynie $m_1 = 150 \text{ kg/min}$ azotu N_2 o temperaturze $T_1 = 293 \text{ K}$, drugim płynie tlen o parametrach $p_2 = 0,5 \text{ MPa}$, $T_2 = 473 \text{ K}$ ze średnią prędkością $w_2 = 20 \text{ m/s}$. Drugi rurociąg ma średnicę $d_2 = 0,2 \text{ m}$. Przyjmując, że gazy można traktować jak doskonałe, obliczyć temperaturę roztworu gazów T_w na wylocie z mieszalnika oraz jego objętość $\dot{V}$ w tym miejscu. Straty ciepła z mieszalnika do otoczenia wynoszą $Q_{ot} = 15 \text{ kW}$. **Odp: $T_w = 375 \text{ K}$, $\dot{V} = 1,05 \text{ m}^3/\text{s}$.**